

Újraöntve

Magyar Kerámia 2012 – kiállítás a pécsi Modern Magyar Képtárban

■ A keramikusszakma új értékeinek országos áttekintését felvállaló kerámiabiennále rendezvénysorozat 1968-ban kezdődött pécsi múzeumi kezdeményezésre. Negyven évvel később, 2008-ban, a *XX. Országos Kerámia Biennále* megrendezését követően a szervezők döntési kényszerbe kerültek. A miképpen tovább kérdése ugyan már több évvel korábban felvetődött, de e kerek évforduló, valamint a 2010-es Pécs Európa Kulturális Fővárosa beruházásai körüli bizonytalanság – amely a kiállítótér elkészültére is érvényes volt – mind odavezettek, hogy elhalasztottuk a következő biennále megrendezését.

A halasztás melletti döntés tartalmi oka azonban az az adatokkal is alátámasztott felismerés volt, hogy a két esztendő túlságosan rövid időtartam kiérlelt, új művek létrehozásához, s kevés az újonnan végzett keramikusok karakteres megjelenéséhez is. Különösen akkor, amikor nem csak a kerámiaművészet, de a kulturális, művészeti élet egésze is bizonytalan, válságos helyzetben van.

Hosszabb terjedelmű elemzést igényelne az országos biennalék – ezen belül a kerámiabiennalék – megváltozott szerepének, jelentőségének tisztázása. Túlnyúlik ez egy kiállítási forma működésének a vizsgálatán, hiszen az oktatástól a nemzetközi művészeti trendekig, a gazdaság és a (műtárgy)piac állapotától, az egyéni alkotói motiváltságtól a tehetségig/tudásig találunk befolyásoló, módosító tényezőket, és okokat.

Ezért csak pillantást vetve az elmúlt 20 biennále részvételi adataira, feltűnik, hogy míg az 1968 és 1996-os intervallumban (persze, hullámzó adatokkal) 54 és 71 között volt a kiállító művészek száma, addig ezt követően rendre 50 fő alatti számot kapunk, mégpedig csökkenő tendenciával úgy, hogy 2008-ban beállt a 25 fős minimum. A résztvevők névsorára tekintve az állapítható meg, hogy több-kevesebb rendszerességgel, egy körülbelül 30-40 fős alkotói csoport az, akik a biennalék törzsgárdáját képezik. Azaz a kívánatosnál jóval kevesebb az új résztvevők aránya.

A fentiek ismeretében nem lehet meglepő, hogy rendezőként izgatottan vártam, milyen lesz az alkotók körében az immár négyéves ciklusra tervezett kiállításorozat első eseményére, a *Magyar Kerámia 2012* kiállítás felhívására a fogadókészség. Hányan lesznek, kik és milyen művekkel jelentkeznek? Természetesen voltak pozitív előjelek, többen érdeklődtek, lesz-e újra biennále, lesz-e továbbra is szakmai fóruma az alkotóknak. A 97 pályázó és a közel 300 mű pozitív, figyelemre méltó válasz a kérdéseimre. A szakma aktív tagjai igénylik, fontosnak tartják e fórumot. A válogatást követően 47 művész mintegy 100 munkáját állítottuk ki a felújított Modern Magyar Képtárban.

A különleges gazdagságú és változatos anyag rendezése komoly kihívást jelentett. Voltak maguknak

→
Fekete László:
Brutális trófea /
László Fekete:
Brutal Trophy

[2011] *színezett, mázazott agyag, 1140 °C, vegyes technika, magasság: 78 cm, talp: 47x37 cm, száj: 50x45 cm / coloured, glazed clay, 1140 °C, miscellaneous techniques, height: 78 cm, base: 47x37 cm, mouth: 50x45 cm*

Füzesi H. Zsuzsa: Double I. / Zsuzsa Füzesi H.: Double, I

[2012] *porcelán, 1300 °C, kézi felrakás / porcelain, 1300 °C, handbuilt [30x48x45 cm]*

Fotó: Füzi István

Fotó: Fizi István

önálló teret követelő művek, amelyek mellé, közelébe igen kockázatos volt más alkotást helyezni, míg voltak azonos, rokon szellemi tartalmú, egymást jól érző művek, s voltak hasonló formavilágú alkotások.

És persze szép számmal olyanok, amik másik mellé csak megszorítással sorolhatók.

A XX. Országos Kerámia Biennále első díját 2008-ban, Boldizsár Gergellyel megosztva, Fekete László nyerte. Az ő két nagyméretű trófeája, vagy talán inkább áldozati kelyhe (*Brutális trófea*, 2011; *Tetovált lovas – Trófeaszerű bedaráló komplexum*, 2012) fogadja a kiállítóterbe lépőket. Összetört elemek, fragmentumok, apró figurák, feliratos táblák összeragasztásával létrehozott, brutális hangulatot árasztó monumentális léptékű emlékművek ezek számomra. A „Minden Egész eltörött” véglegességének épp úgy, mint az adorno-i mondatnak, miszerint „Auschwitz után nem lehet verset írni”. Súlyos köszöntője ez a látogatónak bizonyára, amely hatást csak első látásra szelídíti – persze más megközelítéssel, de mégis rokon végeredménnyel – a kiállítás doyenjének, a 80 esztendő Schrammel Imrének két préselt plasztikája (*Eladó lányok, Sirtóasszony*, 2008). Schrammel deformálása csak látszólag szelídebb, hiszen míg ő a hibátlanul megformált (még alakítható anyagállapotú) testet préseli torzzá – igaz, ügyelve az elkészült mű kiválasztásánál a klasszikus harmóniára –, addig Fekete a legvadabb manierista felfogáson is tútesz nyers, gátlás nélküli alkotói szabadságtudatában.

A kiállítás következő, lazán összekapcsolódó csoportját adják a valamilyen módon archaizáló, illetve azt posztmodern módon „fricskázó” alkotások. Az előbbieket közé tartozónak vélem a már az I. Országos Kerámia Biennalén is kiállító, a fazekashagyományokat, technikát őszintén felvállaló Németh János évtizedek óta ismert, emblemikus plasztikáját (*Ló*, 2012), illetve az őrá jellemző humorral megformált *Varjú* (2012) című munkát. Az évtizedek óta *Növekvő Város* újabb elemei, Gellér B. István *Törvénygúla I–III.* (2010) eozinált gúlái, vagy Szántó Tamás *Figyelő* (2012) műve a posztmodern körébe tartozik, akárcsak Korompai Péter rokokósan gazdag, fényarannyal ragyogó, angyalreliefes *Amen* (2012) alkotása.

A Magyar Kerámia (2012) kiállításon két díjat is nyertek azok az alkotások, amelyek azon túl, hogy autonóm, egyéni alkotói nyelven szólnak és kiemelkedő szakmai tudásról tanúskodnak, a lélek belső szépségéről, mélységéről árulkodnak. Geszler Mária tíz

évvel ezelőtt már volt első díjas, ám most beküldött öt kispasztikája újfent arra a döntésre bírta a zsűrit, hogy ő kapja az Emberi Erőforrások Minisztériumának (EMMI) díját, a kiállítás fődíját. *A Csend építészete I–V.* (2010–2012) számomra azt a békét és nyugalmat, elfogadást sugározza, amelyben ott van a múlt, a jelen, a megsejtetett jövő. Az idő, a történelem. A múlt, az elmúlás jelei láthatók e makettszerű épületek vázának szépséges színein, a padlózatot borító törött-porcelán képeken. És a magány csöndje az egyetlen alakos kompozíción is ott van, még az arannyal ragyogó tál se zavarja túlzottan. (Bár számomra a másik négy mű erővel teltebb, tömörebb megformázás.) A kortárs magyar kerámiaművészet leginvenziósabb, folyamatos megújulásra képes alkotója, Nagy Márta kapta a szakma, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége díját. *Vadrózsák* (2012) kompozíciójának minden eleme önálló életet él, saját története, sorsa van. A lét más és más állapotában létezik.

Fusz György: Burok I. / György Fusz: Case, I
[2012] *kőagyag / stoneware* [50x23x38 cm]

Fotó: Füzi István

Fotó: Füzi István

Van Gogh *Bakancsai* ilyenek. Semmik valójában, de mégis hordozzák, viselik létük – vele gazdájuk – történetét. És fontos az is, hogy *vadrózsák*. Nem nemesített, szelídített fajta, az, ami. Nagy Márta művei puritán szerénységgel rejtik azt a szakmai igényességet, amely harsányan szól Simon Zsolt József díjazott művéből. A Janus Pannonius Múzeum és a Dél-Pannon Múzeumokért Kiemelkedően Közhasznú Egyesület díját elnyert *Romanika* (2012) című, három önálló műből álló kompozíció valóban szakmai bravúr – egy olyan öntési eljárás eredménye, amelyet az alkotó kísérletezett ki –, s nem utolsósorban valóban látványos alkotás. Lenyűgöző munka Füzesi H. Zsuzsa két porcelánszobra is. A *Double I–II.* (2012) az alkotó utóbbi években kialakított formavilágának reprezentáns da-

Burkus Judit:
Lebegő konstrukció /
Judit Burkus:
Floating Construction
[2011] *porcelán, öntés*
/ porcelain, cast
[100x160x160 cm]

Máder Barnabás:

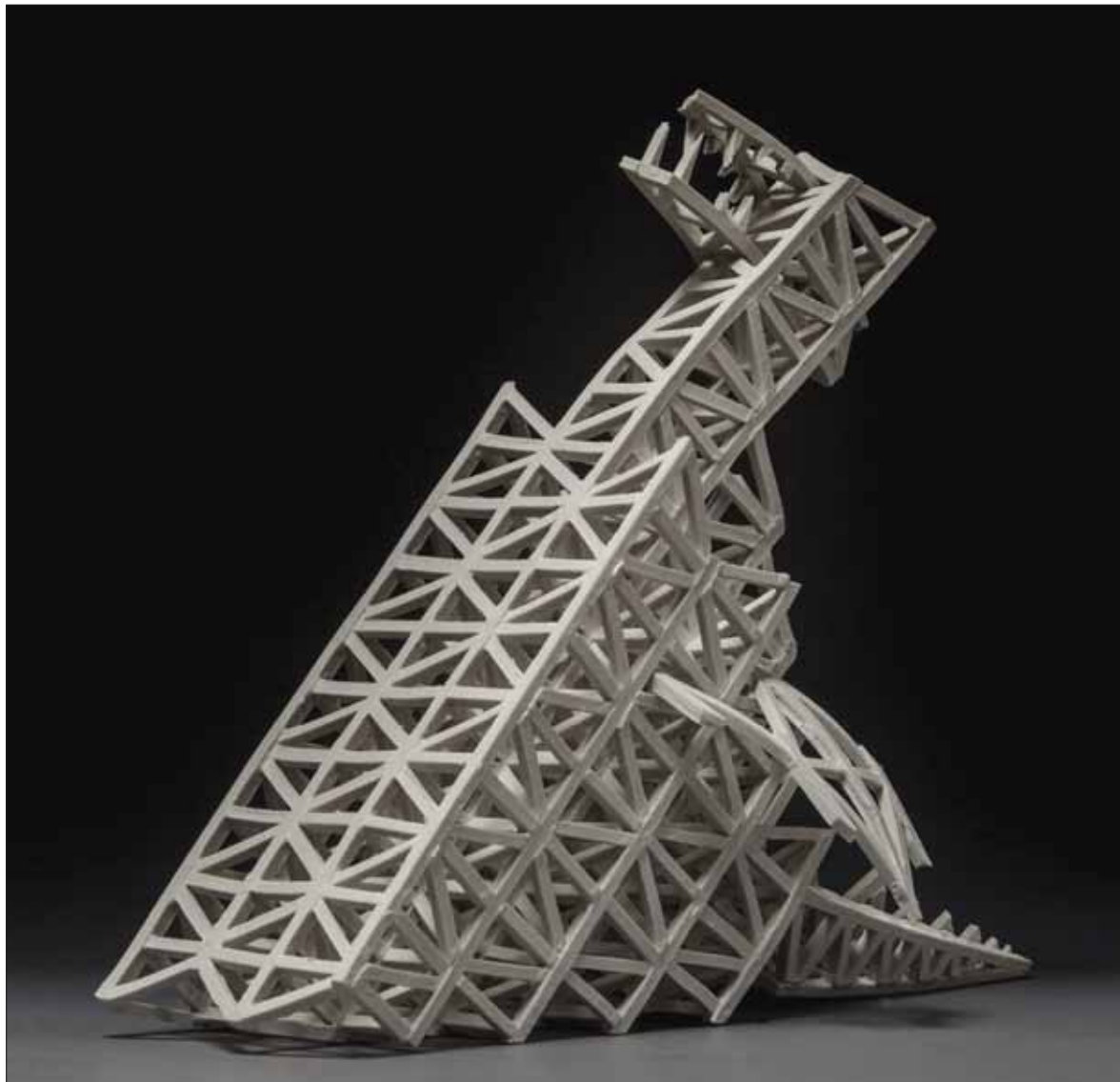
A sárkány /

Barnabás Máder:

The Dragon

[2012] *porcelán,
szabadon épített /
porcelain, freely built*

[31x38x23 cm]

Fotó: Fízi István

rabjai. A korábban a raku mesterének tartott művész szakított a színek és a kiszámíthatatlan, irányíthatatlan történések világával. Hófehér porcelán, kézzel formált, sziszifuszi munkával csipkeszerűen perforált, dupla falú organikus alkotásai a kiállítás kiemelkedő darabjai.

A kiállítás tán legtöbb kérdést, gondolatot felvető műve Fusz György két vörösgyag szobra (*Burok I–II.*, 2012), amelynek értelmezését két fotó segíti. A fényképeken az alkotó látható, amint az egyik a fejét, illetve a másikon az egyik lábát agyagba burkolja. A művek ezen akció során keletkezett burkolatok ki-

égetett darabjai. Az agyag (és a gipsz) ismert tulajdonsága, hogy felveszi az általa beborított test formáját. Azonban ebben az esetben ez nem látható, csak a külső palást. A forma helye bent marad. Be van zárva. Akkor miért? Persze, foglalkoztatott a kérdés, és az egyik nézelődésem során jutott eszembe egy párhuzam – amin lehet, hogy az alkotó csak szelíden elmosolyodik –, mégpedig a pompeji leletek. A vulkáni hamu a földre zuhanó testeket beborította, s rájuk cementálódva, a már elporladt testek formáit megőrizte. (Kiöntött formáik Pompejiben és a nápolyi múzeumban láthatóak.) A test e szobrok esetében is rejtve volt. A kérdés: mennyiben természetes/szükséges állapot az a létnek? Tudjuk, nem a testről, a lélekről van szó, de e burok bár véd, egyúttal mindent elfed, be is zár. A testhez/lélekhez csak úgy jutunk, ha feltörjük e burkot – azaz megsemmisítjük a művet. Nehéz a válasz – amint az a mindennapjainkban is erre a kérdésre.

A *Magyar Kerámia 2012* kiállítás különösen pozitív híre, hogy három fiatal alkotó munkája is díjat kapott. András Edina (1985–) a Pécsi Tudományegyetem (PTE) Művészeti Karának DLA-képzésében vesz részt, dekonstruktivista munkája, a *Csészeszerű építmény I–III*. (2011) elforgatott gyűrűkből épített palástartal határolt mű, amelynek különös értéke a gondosan megtervezett festése, színválasztása. Burkus Judit (1983–) a PTE Művészeti Karának oktatója, művészetében az elmúlt négy évben jelentős változás, véleményem szerint komoly előrelépés történt. Kiállított installációja, a *Lebegő konstrukció* (2011) matt fehér porcelán, geometrikus elemekből álló modulrendszer. Az egymásba változtatatosan kapcsolódó elemekből épített formák több szárra felfűzve látványos, átjárható, nyitott teret hoznak létre. Csirke Orsolya (1983–2009) a kortárs magyar kerámiaművészet nagy vesztesége. Tragikus korai halála megakadályozta tehetsége kibontakozását. A kecskeméti Kortárs Kerámiaművészetért Alapítvány díjával elismert *Zöld váza és Gömbváza* (2007) művei légiiesen könnyű papírporelából „épített”, klasszikusan nemes formák, rendkívül érzékeny plasztikus kialakítással gazdagított felületük tökéletes egységben van a színvilágukkal.

E cikk terjedelmi keretei nem engedik meg, hogy

valamennyi kiállító művét ismertessem, hogy részletesen szóljak Kungl György következetesen vitt életművének két újabb kisplasztikájáról, a buja, vagy épp kíváncsiszkodó antropomorf állatkáiról, vagy Beicz Judit szintúgy derűs csészéiről (*Herend a lelke mindennek, Rippl-Rónai Herenden*, 2012), Horváth László nagyméretű porcelán falitáljairól, amelyek „hordozzák” a biztos mesterségbeli tudás nagyvonalúságával festett – a hagyományosan értelmezett dekor kategórián túllépő – kalligrafikus elemeket (*Gesztus I–III.*, 2012). És nincs lehetőség kifejezni, miért érzem nem idevalónak azokat a műveket, amelyek alkotójuk évek, vagy épp évtizedek óta történő helyben járásáról tanúskodnak, vagy ami még kínosabb, utánérzések. (Igen, tagadhatatlan, ez a zsűri felelőssége is.)

A *Magyar Kerámia 2012* tárlat megrendezése szűk-ségessé tette a Modern Magyar Képtár 20. századi

Németh János: Ló / János Németh: Horse
[2012] agyagmázás
samott, magastűzű,
1200 °C / chamotte
with clay glaze, high
fired, 1200 °C
[42,5x23x44 cm]

Fotó: Füzsi István

Nagy Márta:
Vadrózsák /
Márta Nagy:
Hedge-roses

[2012] *porcelán,*
egyéni technika, 12 db,
magasság: 8–10 cm,
talp Ø 4,5–5 cm
egyenként /
porcelain, individual
technique, 12 pieces,
height: 8–10 cm,
base Ø 4,5–5 cm each

Fotó: Füzsi István

állandó kiállítása egy részének ideiglenes lebontását. Ez ugyanakkor különleges lehetőséget kínált a rendezés során arra, hogy a kerámiakiállítás tere vizuálisan is kapcsolódjon a képzőművészeti, történeti anyaghoz. Máshol ily közvetlen módon nem lehetne láttat-

Fotó: Fízi István

Fotó: Fízi István

ni a kapcsolódási pontokat. Olyan összefüggésekre találunk ezáltal itt példákat, amelyek egyrészt a posztmodern, másrészt a konstruktivista/dekonstruktivista művészeti alkotói szemlélet általános, műfaji határon áthidaló megjelenését mutatják. A kerámiakiállítás utolsó terében találjuk Lantos Tímea (1985–) *Belső bíd* (2011), Máder Barnabás *A sárkány* (2012), Babos Pálma *Pár I–II.* (2012), Minya Mária *A hetedik ajtó* (2008), Várbíró Kinga Evelin *Egy szárny rajzolata* (2012), Zakar József *Fellegvár* (2011) porcelán- és kerámiaplasztikáit, amelyek válaszolnak a következő, már a Képtár állandó kiállításához tartozó teremben látható oly művekre, mint például Megyik János *Fekvő konstrukció* (1985), Jovánovics György *O.T. 86.6.4* (1986), Gaál Tamás *Történetek belyszínei, Híd* (1997) című szobraira, vagy Köves Éva *Budapesti árnyékok* (1997) című festményére. Érdeemes és tanulságos együtt látni őket.

SÁRKÁNY JÓZSEF
művészettörténész

(*Magyar Kerámia 2012. Modern Magyar Képtár, Pécs, 2013. január 26–március 31.*)

Simon Zolt József:
Romanika / Zolt József
Simon: Romanesque
[2012] *színezett kőedény, továbbfejlesztett öntési technika / coloured stoneware, improved moulding technology*
[19x23x22 cm,
18 x Ø 24 cm,
28 x Ø 37 cm]

←
Csirke Orsolya:
Zöld váza /
Orsolya Csirke:
Green Vase
[2007] *papírporelán / paper porcelain*
[45 x Ø 20,5 cm]

